

ΙΣΤΟΡΙΑ

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

25 Διαγωνίσματα
(από Προαγωγικές Εξετάσεις)

Δ1

Ομάδα Α'

1ον : Να ορίσετε σύντομα τους παρακάτω όρους:

«εικονομαχία – σταυροφορίες – παιδομάζωμα – αναγέννηση»

2ον : Ν' αντιστοιχήσετε τις δύο στήλες :

Α' : ίδρυση Κων/πολης – στάση του Νίκα – Ηράκλειος – Νικηφόρος Α' -
Ίσαυροι – μάχη στο Ματζικέρτ – χρυσόβουλο 1082 – Δ' σταυροφορία -
άλωση της Κων/πολης

Β' : 1071 – εικονομαχία – κακώσεις – Ιουστινιανός – 330 – προνόμια στους
Βενετούς – 1204 – 1453 – πιστός εν χριστώ βασιλεύς

3ον : Το νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού.

4ον : Ποια τα αίτια των μεγάλων ανακαλύψεων.

5ον : Να σημειώσετε «σωστό» ή «λάθος» δίπλα σε κάθε πρόταση.

α) Οι Μακεδόνες αυτοκράτορες επέβαλαν να πληρώνουν οι δυνατοί των φόρους των φτωχών με το αλληλέγγυον.

β) Στο Μυριοκέφαλο το 1176 το Βυζάντιο πέτυχε μεγάλη νίκη εναντίον των Σελτζούκων Τούρκων

γ) Ο Μωάμεθ Β' ο Πορθητής κατέλαβε την Κων/πολη μετά από πολιορκία μόλις 5 ημερών.

δ) Με το διάταγμα των Μεδιολάνων (313) αναγνωρίστηκε στους Χριστιανούς το δικαίωμα της ανεξιθρησκίας.

ε) Με την τελετή της περιβολής οι βυζαντινοί αυτοκράτορες αναλάμβαναν επίσημα την εξουσία από τον Πατριάρχη.

Ομάδα Β'

1ον : Ποιες είναι οι συνέπειες της άλωσης της Κων/πολης σε όλα τα επίπεδα.

2ον : Ποια είναι τα επιχειρήματα των εικονολατρών και των εικονομάχων (σύμφωνα με τα παραθέματα)

3ον : Πώς ψυχαγωγούνταν οι Βυζαντινοί στον Ιππόδρομο;

4ον : Πώς συμπεριφέρθηκαν οι Ευρωπαίοι στους κατακτημένους λαούς μετά τις ανακαλύψεις ;

Δ2

ΟΜΑΔΑ Α'

1. Ποιο ήταν το νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού και σε τι αποσκοπούσε;
2. Ποιοι παράγοντες οδήγησαν στις Σταυροφορίες, ποιο ήταν το αποτέλεσμα της τέταρτης σταυροφορίας και ποιες συνέπειες είχε αυτή;
3. Τι γνωρίζετε για την Α' φάση της Εικονομαχίας, πώς έληξε και ποιες ήταν οι συνέπειες της εικονομαχίας ;
4. Ποια ήταν τα αίτια και οι προϋποθέσεις των ανακαλύψεων ;
5. Ποιο γεγονός ονομάστηκε μεγάλη μετανάστευση των λαών, ποιους λαούς αφόρουσε και ποια κράτη-βασίλεια σχηματίστηκαν εξαιτίας αυτής της μετανάστευσης;

ΟΜΑΔΑ Β'

1. Για ποιους λόγους ο Μ. Κωνσταντίνος έκρινε κατάλληλο το Βυζάντιο για να μεταφέρει εκεί την πρωτεύουσα του Ρωμαϊκού κράτους ;
2. Ποιες ήταν οι συνέπειες των Αραβικών κατακτήσεων για το Βυζάντιο και το μεσογειακό χώρο;

3. Με βάση το ακόλουθο παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

- Γιατί οι μακεδόνες αυτοκράτορες πήραν μέτρα κατά των δυνατών;
- Τι όριζε το «αλληλέγγυον» του Βασιλείου Β' ;

ΤΟ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΟΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Β'

...έβγαλε διαταγή (ο Βασίλειος Β'): οι εισφορές των φτωχών που είχαν καταστραφεί να πληρώνονται από τους δυνατούς. Ονομάστηκε δε η τέτοιου είδους είσπραξη «αλληλέγγυον». Όταν δε ο παιριάρχης και πολλοί από τους αρχιερείς και από τους ασκητές όχι λίγοι του παρακάλεσαν να σταματήσει αυτό το παράλογο(!) βάρος, ο βασιλιάς δεν υπάκουσε...

(μετάφραση)

Ιωάννης Σκυλιτζής «σύνοψις ιστοριών»

4. Αφού μελετήσετε προσεκτικά το ακόλουθο παράθεμα, να το σχολιάσετε με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, λαμβάνοντας υπόψη και τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Σε ποιο πρόσωπο αναφέρεται κατά τη γνώμη σας το κείμενο;
- Ποιο είναι το γεγονός που εξιστορείται;

• Ποιες υπήρξαν οι συνέπειες αυτού του γεγονότος για το Βυζάντιο;

«Και παραχώρησε στους Βενετούς όλα τα εμπορικά καταστήματα που υπήρχαν από τη παλιά εβραϊκή σκάλα μέχρι τη Βίγλα καθώς και όλες τις ενδιάμεσες σκάλες (αποβάθρες). Ακόμη τους χάρισε πολλά ακίνητα στη Βασιλεύουσα και στο Δυρράχιο και όπου αλλού του ζητήσανε. Αλλά το σπουδαιότερο απ' όλα πως τους επέτρεψε το ελεύθερο εμπόριο σ'όλες τις περοχές που βρίσκονταν στην εξουσία των Ρωμαίων, ώστε

να εμπορεύονται άνετα και όπως ήθελαν, χωρίς να πληρώνουν ούτε ένα νόμισμα για δασμούς (κομμέρκιον) και άλλους φόρους και να είναι έξω από κάθε έλεγχο».
Άννα Κομνηνή, Αλεξιάς, VI, 10

Δ3

ΟΜΑΔΑ Α'

1. Να εξηγήσετε τους όρους δήμοι, αιρέσεις, πρόνοια, κλέφτες-αρματολοί.
2. Πότε και πώς έγινε η πολιορκία και η Άλωση της Κωνσταντινούπολης.
3. Ποια ήταν η νομοθετική δραστηριότητα των Μακεδόνων. Τι πέτυχαν με τους νόμους αυτούς.
4. Να συμπληρωθούν τα κενά με την κατάλληλη λέξη
- Το _____ που βασίστηκε στη συμφωνία _____ και _____ αναγνώρισε στους χριστιανούς ελευθερία άσκησης της λατρείας τους και έτσι εξίσωσε τα δικαιώματά τους με αυτά των άλλων θρησκειών του Ρωμαϊκού κράτους.
- Η αποστολή εκχριστιανισμού των Σλάβων ανατέθηκε στους δύο αδελφούς από τη Θεσσαλονίκη _____ και _____. Ο _____ δημιούργησε ένα _____. - Η φεουδαρχική κοινωνία αναγνώριζε τρεις τάξεις τους _____ της _____, τους _____ του _____ και τους _____ της _____.
- Αποκορύφωμα των ανακαλύψεων υπήρξε ο περίπλους της γης από τον _____ έτσι αποδείχτηκε για πρώτη φορά ότι η γη _____.
5. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες.
- Η Μόσχα θεωρήθηκε ως η "Γ' Ρώμη"
- Ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός ήταν εικονομάχος
- Οι Νεαρές ήταν κόρες του Ιουστινιανού
- Στη μάχη του Ματζικέρτ (1071) οι Σελτζούκοι νίκησαν τους Βυζαντινούς
- Οι Βυζαντινοί νίκησαν στη μάχη στο Μυριοκέφαλο της Φρυγίας (1176) με αποτέλεσμα να ανακόψουν την πορεία των Σελτζούκων.
- Η Μυριόβιβλος περιείχε φιλολογικά δοκίμια του Φωτίου.
- Η σημαντικότερη τεχνολογική εφεύρεση του Βυζαντίου ήταν το υγρό πυρ.
- Ο οικουμενικός άνθρωπος ήταν ο στόχος της ανθρωπιστικής αγωγής.

ΟΜΑΔΑ Β'

1. Να αναφερθείτε στον ρυθμό, τους αρχιτέκτονες και την οικοδόμηση του ναού της Αγίας Σοφίας και να αιτιολογήσετε την άποψη ότι αποτελεί σύμβολο όχι μόνο του μεσαιωνικού αλλά και του νεότερου ελληνισμού.
2. Η γεωργική παραγωγή κατά τον 11ο αι. στη Δυτική Ευρώπη αυξήθηκε με τη μέθοδο της τριζωνικής καλλιέργειας. Με τη βοήθεια ενός σχεδιαγράμματος να εξηγήσετε τη μέθοδο αυτή.
3. Αφού μελετήσετε το παράθεμα "Η συμφωνία σταυροφόρων και Αγγέλων" (σελ.60) και με βάση τις σχετικές ιστορικές σας γνώσεις, να γράψετε τι περιελάμβανε η συμφωνία καθώς και τους λόγους για τους οποίους έγινε.

4. Παρατηρώντας προσεκτικά την εικόνα “ ο μαγικός χαρακτήρας της περιβολής”(σελ.91) να επισημάνετε και να εξηγήσετε τους συμβολισμούς που υπάρχουν σ’ αυτή.

Δ4

A' ΟΜΑΔΑ

A1. Να εξηγήσετε τους λόγους για τους οποίους ο Μ. Κων/νος αποφάσισε να ιδρύσει την Κων/πολη και να μεταφέρει σ' αυτήν την πρωτεύουσα από τη Ρώμη.

A2. Να κάνετε την αντιστοίχιση

A	B
α) Αρειανισμός	1) Η ανθρώπινη φύση του Χριστού υπερέιχε της θεϊκής
β) Νεστοριανισμός	2) Παρέκκλιση από την ορθή διδασκαλία
γ) Μονοφυσιτισμός	3) Ο Υιός είναι δημιούργημα του Πατρός
δ) Αίρεση	4) Η θεϊκή φύση του Χριστού απορρόφησε την ανθρώπινη

A3. Να σημειώσετε αν οι παρακάτω προτάσεις είναι σωστές ή λανθασμένες

- α) Η εικονομαχία ήταν πνευματική κίνηση σχετικά με την προσκύνηση ή μη των εικόνων. Σ Λ
- β) Η Αγία – Σοφία χτίστηκε επί αυτοκράτορος Ιουλιανού Σ Λ
- γ) Το αραβικό κράτος ονομαζόταν χαλιφάτο Σ Λ
- δ) Η μάχη στο Ματζικέρτ ήταν ένας θρίαμβος του Βυζαντίου Σ Λ
- ε) Ο Σουλτάνος μετά την άλωση της Πόλης παραχώρησε προνόμια στον ορθόδοξο Πατριάρχη Σ Λ
- στ) Ο θεματικός στρατός ήταν μισθοφορικός Σ Λ
- ζ) Οι γυναίκες είχαν ίσα δικαιώματα με τους άνδρες στο Βυζάντιο Σ Λ
- η) Η σύνοδος της Φερράρας – Φλωρεντίας πέτυχε την ένωση των δύο εκκλησιών. Σ Λ

A4. Η Άλωση της Κων/πολης από τους Οθωμανούς: Πότε έγινε, ποιοι ήταν οι αρχηγοί των δύο αντίπαλων παρατάξεων και ποιες ήταν οι συνέπειες της;

A5. Ποιο είναι το τυπικό σχήμα εικονογράφησης του ναού, όπως αυτό διαμορφώθηκε κατά την εποχή της Μακεδονικής Δυναστείας;

B' ΟΜΑΔΑ

B1. Να επισημάνετε τις διαφορές που παρουσιάζονται στη διαδικασία εκχριστιανισμού των Μοραβών (/ Σλάβων) και των Βουλγάρων.

B2. Γιατί κατά τη γνώμη σας η σχολή της Μαγναύρας αποτέλεσε σταθμό στην ιστορία της βυζαντινής εκπαίδευσης;

B3. Αφού εξηγήσετε τι ήταν οι σταυροφορίες να αναφερθείτε στις συνέπειες της Άλωσης της Κων/πολης από τους σταυροφόρους (1204 μ.Χ), όπως αυτές προκύπτουν από το παρακάτω παράθεμα:

« Είναι δύσκολο να υπερβάλει κανείς το κακό που έγινε στον ευρωπαϊκό πολιτισμό με την Άλωση της Κων/πολης. Οι θησαυροί της Πόλης, τα βιβλία και τα έργα τέχνης, που είχαν διατηρηθεί τόσους αιώνες, διασκορπίστηκαν και πολλά από αυτά καταστράφηκαν. Η Αυτοκρατορία, το μεγάλο αυτό φρούριο της χριστιανοσύνης στην Ανατολή, εκμηδενίστηκε σαν δύναμη. Η ιδιαίτερη συγκεντρωτική οργάνωση της καταστράφηκε. Πολλές επαρχίες, για να σωθούν, αναγκάστηκαν να παραδοθούν. Η δυνατότητα για τις κατακτήσεις των Οθωμανών οφείλεται στο έγκλημα των Σταυροφόρων.»

Στήβεν Ράνσιμαν, «Βυζαντινός πολιτισμός», Αθήνα 1969

B4. Σε ποιες διαφορές μεταξύ ορθοδόξων και ρωμαιοκαθολικών αναφέρεται το παρακάτω απόσπασμα από επιστολή του Μιχαήλ Κηρουλαρίου, επί της πατριαρχείας του οποίου έγινε και το οριστικό σχίσμα των δύο εκκλησιών (1054 μ.Χ.) :

« Πρέπει να ξέρεις ότι οι Ρωμαίοι δεν έχουν χτυπηθεί από ένα μόνο βέλος (πλάνη) δηλ. τα άζυμα, αλλά πολλά και διάφορα βέλη που πρέπει να τα απομακρύνουμε. [...] Στο άγιο σύμβολο [της Πίστεως] κάνουν την ακόλουθη κακόβουλη και επικίνδυνη προσθήκη : « Και εις το Πνεύμα το άγιον, το ζωποιόν, το εκ του Πατρός και του Υιού εκπορευόμενου».

[...] Οι επίσκοποι τους φοράνε δαχτυλίδι στο χέρι τους, σαν να έχουν τάχα παντρευτεί την εκκλησία, και λένε ότι φοράνε τον αρραβώνα. Επιπλέον, πηγαίνουν στον πόλεμο και βάνουν τα χέρια αλλά και τις ψυχές τους με αίμα, φονεύοντας και φονευόμενοι».
Acta et scripta[...] de controversio ecclesiae Graeca et Latine[...], εκδ, C Will, Λειψία – Marburg 1861, 180-182

Δ5

ΟΜΑΔΑ Α

1 α. Ποιο ήταν το νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού;
β. Να γράψετε (στο φύλλο απάντησης) δίπλα σε κάθε αριθμό της στήλης Α το γράμμα της στήλης Β που αντιστοιχεί σ' αυτό. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Στάση του Νίκα	α. Πανδέκτης
2. Αναστολή λειτουργίας Νεοπλατωνικής Ακαδημίας	β. Αγία Σοφία
3. Ανθέμιος και Ισίδωρος	γ. Δήμοι
4. Στρατιωτικά κτήματα	δ. Θεοδόσιος
	ε. Ιουστινιανός
	στ. Θέματα

2. Να εξηγήσετε τους όρους: Σλάβοι, Άβαροι, σκλαβηνίες.

3. Τι ήταν τα θέματα, πότε και που εμφανίστηκαν, ποιοι υπηρετούσαν σ' αυτά;

4 α. Τι ήταν ο θεσμός της Πρόνοιας;

β. Να ελέγξετε την ορθότητα ή όχι των παρακάτω προτάσεων σημειώνοντας Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ)

i) Η δυναστεία των Κομνηνών στηρίχτηκε στα Λαϊκά στρώματα.

ii) Η τέταρτη σταυροφορία είχε καθαρά θρησκευτικό χαρακτήρα.

iii) Ο Αλέξιος ο Α' Κομνηνός παραχώρησε στους Βενετούς οικονομικά προνόμια με το χρυσόβουλο του 1082.

iv) Η αυτοκρατορία της Νίκαιας βρισκόταν στη Στερεά Ελλάδα.

v) Μία από τις συνέπειες της Άλωσης της Πόλης ήταν ότι οι Ευρωπαίοι έκαναν σημαντικές γεωγραφικές ανακαλύψεις, εξαιτίας του αποκλεισμού των εμπορικών δρόμων της Ανατολής.

vi) Το σχίσμα των δύο Εκκλησιών είχε αρνητικές επιπτώσεις για τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

5. Η εγκατάσταση των γερμανικών φύλων στην Ευρώπη οδήγησε στην ίδρυση τριών βασιλείων (Οστρογοιθικό, Βησιγοιθικό, Φραγκικό). Τι γνωρίζετε για το τελευταίο βασίλειο;

ΟΜΑΔΑ Β

1. Να μελετήσετε το παράθεμα «Ο Αλέξιος Α' και η πρώτη σταυροφορία» και να επισημάνετε πώς συμπεριφέρθηκε ο Αλέξιος Α' στους σταυροφόρους και τι οφέλη εξασφάλισε για το κράτος του.

2. Αφού μελετήσετε το παράθεμα «Λόγοι παράδοσης της Προύσας», να επισημάνετε τις αιτίες της παράδοσης των ελληνικών πόλεων της Μικράς Ασίας στους Οθωμανούς ως τα τέλη του 13ου αιώνα.

3. Η πολιτική των Κομνηνών χαρακτηρίζεται ως 'αριστοκρατικός πατριωτισμός'. Να συγκρίνετε την εσωτερική πολιτική των Κομνηνών με την εσωτερική πολιτική των Μακεδόνων, επισημαίνοντας σε ποιες τάξεις στηρίχτηκαν αντίστοιχα οι δύο αυτές δυναστείες.

Δ6

ΟΜΑΔΑ Α

- 1.** Για ποιους λόγους ο Κωνσταντίνος μετέφερε το διοικητικό κέντρο της αυτοκρατορίας από τη Ρώμη στη θέση του αρχαίου Βυζαντίου;
- 2.** Ποια η στάση των Μεγάλων Πατέρων της εκκλησίας απέναντι στον ελληνισμό τον 4ο αιώνα και ποια τα αποτελέσματά της;
- 3.** Ποιες οι συνέπειες για τη Βυζαντινή αυτοκρατορία από την παραχώρηση των εμπορικών προνομίων στους Βενετούς;
- 4.** Ποια η συνεισφορά του Βυζαντίου στον Ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πολιτισμό;
- 5.** Διευκρινίστε τους όρους Καρολίδεια Αναγέννηση και Καρολίδεια γραφή.

ΟΜΑΔΑ Β

- 1.** Να αναφέρετε τους λόγους για τους οποίους ο Ιουστινιανός αναθεώρησε και κωδικοποίησε το ισχύον ρωμαϊκό Δίκαιο. Ποια η σημασία του νομοθετικού του έργου;
- 2.** Να επισημάνετε τους παράγοντες που επηρέασαν τους Ισαύρους να εισηγηθούν την εικονομαχία.
- 3.** Πώς επηρέασαν οι αγώνες κατά των Αράβων τη βυζαντινή ποίηση;
- 4.** Ποιες οι επιδιώξεις των δυνατών στη Βυζαντινή αυτοκρατορία κατά το 10ο και 11ο αιώνα, ποια η αντιμετώπισή τους από τους Μακεδόνες αυτοκράτορες και ποια σημασία είχε για το κράτος η αντιμετώπιση αυτή;

Δ7

ΟΜΑΔΑ Α'.

1. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν τους Ισαύρους για να εισηγηθούν την εικονομαχία;
2. Να εξηγήσετε τους όρους: Σχίσμα των δύο Εκκλησιών, Έτος της Εγίρας, Αναγέννηση, Αντιμεταρρύθμιση.

3. Να κατατάξετε κατά χρονολογική σειρά τα παρακάτω γεγονότα και να σημειώσετε για το καθένα την απαραίτητη χρονολογία.

Στάση Νίκα
Μάχη Κλειδιού
Μυριοκέφαλο
Εγκαίνια Κωνσταντινούπολης
Διάταγμα των Μεδιολάνων
Άλωση της Κωνσταντινούπολης από Οθωμανούς
Μάχη του Ματζικέρτ
Άλωση της Κωνσταντινούπολης από Σταυροφόρους

4. Τι ονομάζουμε "σταυροφορίες" και ποιοι παράγοντες επηρέασαν τη γένεση της σταυροφορικής κίνησης;
5. Νομοθεσία του Ιουστινιανού.
  - α) Αναφορά και περιεχόμενο του νομοθετικού έργου.
  - β) Γιατί ο Ιουστινιανός αναθεώρησε και κωδικοποίησε το ισχύον ρωμαϊκό Δίκαιο;

ΟΜΑΔΑ Β'.

1. Ποιοι ήταν οι κυριότεροι παράγοντες που ευνόησαν την επέκταση και επικράτηση των Οθωμανών στα Βαλκάνια;
2. Να μελετήσετε τις πηγές και να απαντήσετε στις ερωτήσεις: ποια ήταν τα κίνητρα των Ανακαλύψεων και σε ποια περιοχή νόμιζε ότι έφτασε ο Κολόμβος;
3. Μελετώντας το παράθεμα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα ερωτήματα:
  - α) Γιατί οι Μακεδόνες αυτοκράτορες πήραν μέτρα κατά των δυνατών; Τι όριζε το "αλληλέγγυον" του Βασιλείου Β';
  - β) Ποια σημασία είχε για το κράτος η διατήρηση και προστασία της τάξης των ελεύθερων αγροτών από την αρπακτική συμπεριφορά των δυνατών;

*Οφέλη από την ύπαρξη των μικροκαλλιεργητών (Νεαρή του 934)
Η εξουσία τέτοιων ισχυρών προσώπων αύξησε υπερβολικά τη μεγάλη ταλαιπωρία των φτωχών, διότι [οι δυνατοί] με το πλήθος των οικόσιτων υπηρετών τους, των μίσθαρνων οργάνων τους και των άλλων παραιτητάμενων και ακολούθων τους προκάλεσαν βίαιες επιθέσεις, διώξεις, αγγαρείες (υποχρεωτική προσφορά υπηρεσιών), άλλες θλίψεις και στενοχώριες (στους φτωχούς) και προξένησαν μεγάλη καταστροφή*

στο κοινό συμφέρον [...].

Αλλά η ύπαρξη πολλών μικροϊδιοκτητών προσφέρει μεγάλα οφέλη στο κράτος καθώς αυτοί πληρώνουν φόρους και παρέχουν στρατιωτικές υπηρεσίες στο κράτος. Τα οφέλη αυτά θα εκλείψουν, αν μειωθεί ο αριθμός των μικροκτηματιών. Όσοι λοιπόν είναι επιφορτισμένοι με τη δημόσια ασφάλεια πρέπει να απαλλαγούν από τους ταραξίες, να απομακρύνουν τα ενοχλητικά στοιχεία και να διασφαλίσουν τη δημόσια σωτηρία.

N. Svoronos, *Les nouvelles des smperaurs Macidoniens...*,
έκδ. Π. Γουναρίδης, Ε.Ι.Ε./Κ.Β.Ε-ΜΙΕΤ, Αθήνα 1994, 85.

4. Να παρουσιάσετε το εκπαιδευτικό σύστημα στο Βυζάντιο και να το συγκρίνετε με το σύστημα που ισχύει σήμερα στην Ελλάδα.

Δ8

Ομάδα Α

1. Να αναφέρετε τους λόγους που υπαγόρευσαν την ίδρυση του νέου διοικητικού κέντρου της αυτοκρατορίας στην ανατολή.

2. Άλωση της Πόλης: Ημερομηνία, ηγέτες-πρωταγωνιστές, συνέπειες.

3. Ποιες ιδέες και ποιοι παράγοντες επηρέασαν τη γένεση της σταυροφορικής κίνησης;

4. Αντιστοιχίστε τα γεγονότα της στήλης Α με τις χρονολογίες της στήλης Β:

α) Διάταγμα Μεδιολάνων	532
β) στάση του Νίκα	313
γ) Μυριοκέφαλο της Φρυγίας	1014
δ) Μάχη στο κλειδί	1176

5. Σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις σημειώστε (Σ) αν το περιεχόμενο της είναι σωστό ή (Λ) αν το περιεχόμενο της είναι λανθασμένο.

α) Η Αγία Σοφία είναι ρυθμού βασιλικής μετά τρούλου

β) Η Εγίρα είναι μουσουλμανικό βιβλίο

γ) Οι «Νεαρές» ήταν νόμοι του Ιουστινιανού.

δ) <Επαρχικών> βιβλίο λεγόταν η συλλογή διτάξεων αρχών του 10ου αιώνα

ΟΜΑΔΑ Β

1. Γιατί ο Ιουστινιανός αναθεώρησε και κωδικοποίησε το ισχύον Ρωμαϊκό Δίκαιο; Ποια ήταν η σημασία του νομοθετικού έργου;

2. Εικονομαχία: Ορισμός, Πρωτεργάτες, λόγοι που τους επηρέασαν στην απαγόρευση της λατρείας των εικόνων.

3. Να προσδιορίσετε χωρίς λεπτομέρειες τα χαρακτηριστικά του αραβικού πολιτισμού και της αραβικής τέχνης.

Δ9

ΟΜΑΔΑ Α

- 1.**Ο Μέγας Κωνσταντίνος μετέφερε την πρωτεύουσα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας στο Βυζάντιο.Για ποιους λόγους υπαγορεύθηκε αυτή η απόφαση;
- 2.**Να περιγράψετε τα βασικά σημεία της εξωτερικής πολιτικής του Ιουστινιανού.
- 3.**Ποιοι ήταν οι κυριότεροι παράγοντες επέκτασης των Αράβων;
- 4.**Ποιοι ήταν οι σημαντικότεροι παράγοντες που οδήγησαν στην κήρυξη της εικονομαχίας;
- 5.**Ποιος ήταν ο αρχικός σκοπός της τέταρτης σταυροφορίας και πως διαφοροποιήθηκε;

ΟΜΑΔΑ Β

- 1.**ΟΙ κυριότεροι μελετητές της Βυζαντινής ιστορίας χαρακτηρίζουν την ταξη των δυνατών , κοινωνική πληγή.Για ποιους λόγους αποτελούσαν απειλή και πως αντιμετωπίστηκαν;
- 2.**Αφού μελετήσετε το παρακάτω παράθεμα (Ανασκευή της θεωρίας των τριών γλωσσών,σελ.) να αναφέρετε πως προσέγγιζαν το πρόβλημα του εκκριστιανισμού των Σλάβων οι εκκλησίες της Κων/λης και της Ρώμης.
- 3.**Αφού μελετήσετε το παρακάτω παράθεμα (Λόγοι παράδοσης της Προύσας,1326-σελ.) να επισημανετε τις αιτίες της παράδοσης των ελληνικών πόλεων της Μ.Ασίας στους Οθωμανούς ως τα τέλη του 13 ου αιώνα.
- 4.**Από ποια στοιχεία συμπεραίνουμε οτι η εποχή της Μακεδονικής Δυναστείας (867-1056) είναι απο τις σημαντικότερες της αυτοκρατορίας

Δ10

ΟΜΑΔΑ Α'

1.

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων : εικονομαχία, δυνατοί, παιδομάζωμα, Επαρχικόν Βιβλίον.

2. Τι γνωρίζετε για το νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού;

3. α) Να χαρακτηρίσετε ως σωστές ή λανθασμένες τις παρακάτω προτάσεις:

Α) Το διάταγμα των Μεδιολάνων αναγνώρισε στους Χριστιανούς ελευθερία άσκησης της λατρείας τους.

Β) Οι σκλαβηνίες ήταν πολιτικά αυτόνομες νησίδες Αβαρικού πληθυσμού, διάσπαρτες ανάμεσα σε Σκλάβους.

Γ) Η αραβική επέκταση στις ακτές της Μεσογείου επηρέασε θετικά το εσωτερικό και εξωτερικό εμπόριο του Βυζαντίου.

Δ) Οι αδελφοί Μεθόδιος και Κωνσταντίνος εκχριστιάνισαν τους Σκλάβους.

β) Να βρείτε την αντιστοιχία των δεδομένων της στήλης Α' με τη στήλη Β'

A'	B'
Βασίλειος Β'	Κακώσεις
Φώτιος	Κλειδί
Νικηφόρος Α'	Μυριοβιβλος
Ηράκλειος	«Πιστός 'εν Χριστώ Βασιλεύς»

4. Τι ήταν οι σταυροφορίες και ποιοι παράγοντες επηρέασαν τη διαμόρφωσή τους;

5.

Ποια προνόμια παραχώρησε ο Αλέξιος Α' στους Βενετούς;

ΟΜΑΔΑ Β'

1. Ποιες οι συνέπειες της εικονομαχίας;

2. Να σχολιάσετε τη συμπεριφορά των δυνατών προς τους πένητες, όπως αυτή περιγράφεται στο παρακάτω κείμενο (Νεαρά του έτους 934). Ποιες επιπτώσεις είχε αυτή στη ζωή των ελεύθερων αγροτών;

3. Ποια η σημασία της μάχης στο Μυριοκέφαλο της Φρυγίας;

4. Ποιες ήταν οι συνέπειες της άλωσης της Πόλης από τους Τούρκους το 1453;

Δ11

ΟΜΑΔΑ Α'

1. Να αντιστοιχίσετε τα περιεχόμενα της στήλης Α με αυτά της στήλης Β

A	B
1. Κων/νος και Λικίνιος	α. Αγία Σοφία
2. Ανθέμιος και Ισιδωρος	β. Οθωμανοί Τούρκοι
3. Δ' Οικουμενική Σύνοδος	γ. Βούλγαροι
4. Βασίλειος Β'	δ. Διάταγμα Μεδιολάνων
5. Αλέξιος Α' Κομνηνός	ε. Εικονομαχία
6. Ηράκλειος	στ. μονοφυσισμός
7. Οσμάν	ζ. προνόμια στους Ενετούς
8. Ζ' Οικουμενική Σύνοδος	η. Πέρσες

2. Να χαρακτηρίσετε με την ένδειξη Σωστό–Λάθος τις παρακάτω προτάσεις:

- Ο Θεοδόσιος Α' απαγόρευσε τους Ολυμπιακούς αγώνες
- Ο Ιουλιανός ήθελε να επαναφέρει τη λατρεία των θεών του Ολύμπου
- Με το θάνατο του Μ. Κων/νου το ρωμαϊκό κράτος χωρίστηκε σε ανατολικό και δυτικό
- Η φιλόδοξη εξωτερική πολιτική του Ιουστινιανού εξάντλησε το κράτος οικονομικά
- Στα χρόνια της βασιλείας του Ηρακλείου η κατάσταση της αυτοκρατορίας ήταν κρίσιμη
- Οι σκλαβηνίες ήταν αυτόνομες νησίδες σλαβικού πληθυσμού ανάμεσα στους Βουλγάρους
- Το έτος 843 (Εγίρα) καθιερώθηκε ως αφετηρία του χρονολογικού συστήματος των Αράβων
- Η αραβική επέκταση ευνόησε το βυζαντινό εμπόριο
- Η κρίση με τους παπικούς είχε αρχίσει ήδη από τον 9ο αιώνα και ολοκληρώθηκε με το σχίσμα του 1054
- Πρωτεργάτες της εικονομαχίας ήταν οι αυτοκράτορες Λέων Γ' ο Ίσαυρος και Κων/νος ο Ε'
- Ο εκχριστιανισμός των Μοραβών ανατέθηκε από τον πατριάρχη Φώτιο στους αδελφούς Κύριλλο και Μεθόδιο
- Η πρώτη σταυροφορία είχε κυρίως θρησκευτικό χαρακτήρα

3. Ποιοι λόγοι υπαγόρευαν τη μεταφορά της πρωτεύουσας από τη Ρώμη στο Βυζάντιο; Ποια ήταν τα πλεονεκτήματα του Βυζαντίου έναντι της παλιάς πρωτεύουσας;

4. Τι ήταν τα θέματα; Ποια ανάγκη οδήγησε στη δημιουργία αυτού του νέου διοικητικού συστήματος;

5. Τι ήταν οι «δυνατοί»; Ποια δυναστεία επιδίωξε τον περιορισμό τους και γιατί;

ΟΜΑΔΑ Β'

1. Μάχη στο Ματζικέρτ και μάχη στο Μυριοκέφαλο. Ποια ήταν η σημασία τους για την όλη πορεία της αυτοκρατορίας;

2. Να αναφέρετε εξωτερικούς και εσωτερικούς λόγους παρακμής και πτώσης του Βυζαντίου. Ποιον από όλους αυτούς τους λόγους θεωρείτε σημαντικότερο και γιατί;

3. Τι ήταν η Εικονομαχία; Σύμφωνα και με τα κείμενα που ακολουθούν, τι υποστήριζαν οι αντίπαλες παρατάξεις; Τα αίτια αυτής της κρίσης ήταν μόνο θρησκευτικά;

«Οι εικόνες αναπληρώνουν τα είδωλα και άρα αυτοί που τις προσκυνούν είναι ειδωλολάτρες. Όμως δεν πρέπει να προσκυνούμε κατασκευάσματα των ανθρωπίνων χεριών και κάθε είδους ομοίωμα. Πληροφόρησέ με ποιος μας άφησε ως κληρονομιά αυτή την παράδοση, δηλαδή να σεβόμαστε και να προσκυνούμε κατασκευάσματα χεριών, και εγώ θα συμφωνήσω ότι αυτό είναι νόμος του Θεού».

Επιστολή Λέοντος Γ' στον πάπα Γρηγόριο Β'

«Προσκυνώ και σέβομαι το σταυρό και τη λόγχη, με τα οποία οι θεοκτόνοι Ιουδαίοι βασάνισαν και ύβρισαν και τέλος σκότωσαν τον Κύριό μου, γιατί όλα αυτά στάθηκαν όργανο του έργου της σωτηρίας των ανθρώπων. Πώς λοιπόν, να μην προσκυνώ και τις εικόνες που κατασκευάζουν οι πιστοί με αγαθή προαίρεση και σκοπό τη δοξολογία και την ανάμνηση των παθημάτων του Χριστού; Ότι δεν προσκυνώ την ύλη είναι φανερό. Διότι, αν καταστραφεί το σχήμα του σταυρού που είναι κατασκευασμένος από ξύλο, το ρίχνω στη φωτιά να καεί. Το ίδιο συμβαίνει και με το ξύλο των εικονισμάτων, όταν καεί».

Ιωάννου Δαμασκηνού, «Περί εικόνων»

4. Από τα παρακάτω κείμενα και από τις γνώσεις σας για το κίνημα των σταυροφοριών να επισημάνετε:

α) τα αίτια

β) τον αρχικό σκοπό

γ) την τελική διαφοροποίηση των στόχων των σταυροφόρων;

Ο πάπας κηρύσσει τη Σταυροφορία

«Γενναιότατοι στρατιώτες . . . Μην αφήσετε να σας κρατήσει στην πατρίδα ούτε η ιδιοκτησία ούτε η οικογενειακή φροντίδα. Γιατί αυτή η χώρα είναι υπερπλήρης από σας. Δεν της περισσεύουν πλούτη. Μόλις και μετά βίας μπορεί να θρέψει αυτούς που την καλλιεργούν. Πάρτε το δρόμο για τους Αγίους Τόπους, ελευθερώστε αυτή τη γη από το γένος του Διαβόλου και υποτάξτε τη σε σας. . . Γι' αυτό το λόγο αναλάβετε αυτό το ταξίδι για την άφεση των αμαρτιών σας και την αθάνατη δόξα του Βασιλείου των Ουρανών».

Από το έργο του ιστορικού Γουλιέλμου, *Historia rerum in partibus transmarinis gestarum*

«Οι Δυτικοί με το σταυρό στο χέρι ήρθαν να καταλύσουν το σταυρό και κάθε έννοια χριστιανικού ήθους. Που ακούστηκε παπάδες και ιερωμένοι να κρατούν όπλα και να σφειτερίζονται τις αυτοκρατορικές εξουσίες! Καταλογίζω σε σας, τους Βενετούς, την πρώτη πτώση της Βασιλεύουσας και στους Λατίνους, γενικώς την καταστροφή της ισορροπίας μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Αντί να μας βοηθήσετε να πολεμήσουμε τους απίστευτους που είχαν καταλάβει τους Αγίους Τόπους, κοιτάξατε να μας τιμωρήσετε ως αρετικούς και να επωφεληθείτε από το διαμελισμό της αυτοκρατορίας».

Επιστολή Λέοντα Φιλανθρωπηνού

Δ12

ΟΜΑΔΑ Α

- 1.α) Πώς είναι γνωστή η εξέγερση των δημάτων του Ιπποδρόμου; Πως την αντιμετώπισε ο Ιουστινιανός;
β) Να αναφέρετε το νομοθετικό έργο που εξέδωσε η επιτροπή ειδικών μέσα στην πενταετία 529-534 μ.Χ.
2. Ποια αποστολή ανατέθηκε στους δύο αδελφούς Μεθόδιο και Κωνσταντίνο; Ποια τα αποτελέσματα του έργου τους;
3. Περιγράψτε σύντομα την πολιορκία και την άλωση της Πόλης. Ποιες οι κυριότερες συνέπειες της πτώσης του Βυζαντινού κράτους;
4. Να εξηγήσετε τη σημασία των όρων: ανθρωπισμός , οικουμενικός άνθρωπος
5. Ποια τεχνικά μέσα από το 13ο αιώνα ευνόησαν τα εξερευνητικά ταξίδια;

ΟΜΑΔΑ Β

1. Ο αυτοκράτορας Κων/νος έδειξε ευνοϊκή στάση προς το χριστιανισμό. Με ποιες ενέργειές του αποδεικνύεται αυτό;
2. Ποια σημασία είχε για το Βυζαντινό κράτος στα χρόνια των Μακεδόνων η διατήρηση και η προστασία της τάξης των ελευθέρων αγροτών από την αρπακτική συμπεριφορά των δυνατών;
3. Γιατί οι αρματολοί και οι κλέφτες, σύμφωνα με τον Μακρυγιάννη, αποτέλεσαν « τη μαγιά της λευτεριάς»;
4. Ποια ήταν η εσωτερική οργάνωση της ανώτερης σχολής της Μαγναύρας και με ποιους τρόπους ο καισαρ Βάρδας συνέβαλε στην πρόοδο των επιστημών, σύμφωνα με το σχετικό κείμενο;

Δ13

ΟΜΑΔΑ Α' :

- 1) Από ποιους λόγους υπαγορεύτηκε η απόφαση του Μ. Κωνσταντίνου η ίδρυση της Κωνσταντινούπολης;
- 2) Η στάση του Νίκα.
- 3) Ποιοι παράγοντες οδήγησαν το Λέοντα Γ' (717-741) και τον Κωνσταντίνο Ε' (741-775) στην απόφαση τους να καταργηθούν οι εικόνες;
- 4) Οι συνέπειες από την Άλωση της Πόλης το 1453.
- 5) Αναγέννηση. Δώστε επιγραμματικά τα χαρακτηριστικά της.

ΟΜΑΔΑ Β' :

1) Ο Ιουλιανός (361-363) και ο Θεοδοσίος (379-395) πήραν μέτρα για την αρχαία θρησκεία. Ποιος κατά τη γνώμη έπραξε σωστότερα; Δικαιολογείστε το.

2) Με βάση το παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις να χαρακτηρίσετε την προσωπικότητα του Βασιλείου Β'.

Η προσωπικότητα του Βασιλείου Β'

{Ο Βασίλειος} αφού καθάρισε το κράτος από τους βαρβάρους και κυριάρχησε στο εσωτερικό του, περιόρισε την αριστοκρατία των μεγάλων οικογενειών {...} και, αφού ανέδειξε γύρω του μια ομάδα εκλεκτών συνεργατών, τους εμπιστεύθηκε τα μυστικά του κράτους {...}

Έκανε τις εκστρατείες εναντίον των εχθρών, όχι όπως συνήθως τις κάνουν οι περισσότεροι βασιλείς στο μέσο της άνοιξης, επιστρέφοντας, όταν τελειώσει το καλοκαίρι, αλλά αυτός, για να επιστρέψει, έπρεπε να φτάσει στο σκοπό που είχε όταν ξεκινούσε. Και δεν υποχωρούσε ούτε στο μεγάλο κρύο ούτε στη μεγάλη ζέση {...}

Μιχαήλ Ψέλλος, Χρονογραφία, κεφ. 30, 32, εκδ.Ε.

Renauld, τ. 1 (Παρίσι 1926) 18 -20

3) Πως κρίνετε το θεσμό της Πρόνοιας που εφάρμοσαν οι Κομνηνοί;

4) Ποιοι είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο σημαντικοί λόγοι που οδήγησαν τους Ευρωπαίους του 15ου αιώνα στις ανακαλύψεις των νέων χωρών

Δ14

A' ομάδα.

1.

Να εξηγήσετε τους όρους: υγρό πυρ, φεουδαρχικό συμβόλαιο, Φαναριώτες, αναστήλωση εικόνων.

2.α) Γιατί ο Ιουστινιανός αναθεώρησε και κωδικοποίησε το ισχύον ρωμαϊκό δίκαιο;

β) Να γράψετε τα νομοθετικά του έργα.

3. Να επισημάνετε τις κυριότερες αιτίες του σχίσματος των δύο εκκλησιών του 1054 μ.Χ.

4. Σταυροφορίες: ορισμός, παράγοντες, κατάληξη της τέταρτης σταυροφορίας.

5. Πότε έγινε η άλωση της Πόλης από τους Τούρκους και ποιες συνέπειες είχε για το Βυζάντιο και για όλη την Ευρώπη;

B' ομάδα

1. Παράθεμα:

'' Η οικοδόμηση της Κωνσταντινούπολης ''

Ο Κωνσταντίνος έχτισε ένα μεγάλο ανάκτορο και έναν θαυμάσιο Ιππόδρομο και έστησε δύο στοές, δηλαδή σκεπαστούς δρόμους για το εμπόριο.

Ονόμασε την πόλη Νέα Ρώμη. Έπειτα πάλι έφτιαξε ένδοξες εκκλησίες: τη Μεγάλη Σοφία, τους Αγίους Αποστόλους και την Αγία Ειρήνη, τον Άγιο Μώκιο και του Αρχάγγελο Μιχαήλ.

Έστησε και μια θαυμαστή πορφυρή κολόνα. Τρία χρόνια έκαναν τα πλοία να τη φέρουν από τη Ρώμη στη Βασιλεύουσα, γιατί ήταν πολύ μεγάλη και βαριά, και έναν ολόκληρο χρόνο έκαναν να την πάνε από τη θάλασσα ως την πλατεία.[...]. Στην κορφή της έστησε ένα άγαλμα που το έφεραν από την Ηλιούπολη της Φρυγίας και είχε γύρω στο κεφάλι εφτά ακτίνες. Επίσης έφερε και άλλα υπέροχα πράγματα από πολλές χώρες και πόλεις.

Το ρωσικό χρονικό του Νέστορα Ισκενιέρη, απόδ. Μ. Αλεξανδρόπουλος, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1978,33-34.

α) Σύμφωνα με το παράθεμα ποια κτίσματα της Κωνσταντινούπολης υπογραμμίζουν τη σχέση της με τη Ρώμη και ποια με το χριστιανισμό; Ποιο κτίσμα τέλος παραπέμπει στον ιδρυτή της;

β) Να γράψετε, σύμφωνα με τις ιστορικές σας γνώσεις, για ποιους λόγους ο Κωνσταντίνος ο Α' μετέφερε την πρωτεύουσα από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη.

2.

Να αναφέρετε τους παράγοντες που συνέβαλαν στη νίκη του Ηρακλείου κατά των Περσών.

3. Ποιες ήταν οι σημαντικότερες μάχες των Βυζαντινών με τους Σελτζούκους Τούρκους που έκριναν την τύχη της Μ. Ασίας;

4.

Παράθεμα:

'' Ο ειρηνικός χαρακτήρας των Ινδιάνων και η απάνθρωπη συμπεριφορά των κατακτητών ''.

Ενώ οι Ινδιάνοι είχαν φιλικά αισθήματα, οι Ευρωπαίοι εισέβαλαν στις περιοχές της Αμερικής σαν πεινασμένοι λύκοι. Οι λόγοι για τους οποίους σκοτώθηκαν τόσο πολλοί ιθαγενείς είναι οι εξής: Πρώτο, γιατί οι Ευρωπαίοι που έφτασαν εδώ, είχαν την πεποίθηση ότι, επειδή οι ντόπιοι δεν πίστευαν στη χριστιανική θρησκεία, νομιμοποιούνταν να τους σκοτώνουν ή να τους αιχμαλωτίζουν... Δεύτερο, οι ιθαγενείς αυτοί ήταν οι πιο ήσυχοι και οι πιο ειρηνικοί άνθρωποι του κόσμου, εντελώς άοπλοι. Τρίτο, πρέπει να σημειωθεί ότι η πλειονότητα αυτών που έχουν έρθει από την Ισπανία είναι ληστές, αποβράσματα της κοινωνίας, συμπεριττός κακοποιών.

Από τη Σύντομη Αναφορά για την καταστροφή των Δυτικών Ινδιών, 1552, του Επισκόπου Βαρθολομαίου Λας Κάζας (Las Casas), στο: H. Crieger, Die Neuzeit, Materialien fur den Geschichts unterwicht, Φραγκφούρτη, 4 1978, 28.

α) Ποια ήταν η συμπεριφορά των Ευρωπαίων κατακτητών στους ιθαγενείς;
(σύμφωνα με το παράθεμα)

β) Ποιες ήταν γενικότερα οι αρνητικές συνέπειες των ανακαλύψεων;

Δ15

A' ΟΜΑΔΑ

1ο α) Να αντιστοιχίσετε τον αυτοκράτορα με το γεγονός

A	B
Λέων Γ' Ίσαυρος	Κτίσιμο Κων/πολης
Βασίλειος Β' Βουλγαροκτόνος	Κτίσιμο Αγ.Σοφίας
Ιουστινιανός	Ύψωση Τιμίου Σταυρού
Ηράκλειος	Εικονομαχία
Κων/νος Α' Μέγας	Αλληλέγγυον

β) Να δώσετε με συντομία το περιεχόμενο των όρων στρατιωτόπια – Αλληλέγγυον – ακρίτες

2ο) Ποια προνόμια παραχώρησε ο Αλέξιος Β' Κομνηνός με το Χρυσόβουλο του 1082 στους Βενετούς και ποιες ήταν οι συνέπειες για το Βυζάντιο;

3ο) α) Ποια ελληνικά κράτη δημιουργήθηκαν μετά την άλωση της Κων/πολης από τους Φράγκους;

β) Γιατί ο Βυζαντινός λαός κράτησε εχθρική στάση προς τους Φράγκους κατά τη διάρκεια της Φραγκοκρατίας;

4ο) Να βρείτε αν οι φράσεις είναι σωστές ή λάθος (για τις λάθος να γράψετε τη σωστή).

-Η Πρόνοια ήταν θεσμός που παραχωρούσε ισόβια αγροκτήματα στους ακτήμονες

-Η Εικονομαχία δίχασε το βυζαντινό λαό και είχε ολέθριες συνέπειες στην εξωτερική πολιτική

-Στο θεματικό στρατό υπηρετούσαν μισθοφόροι

-Ο Αρειανισμός δίδασκε την υπεροχή της θείας φύσης του Χριστού που απορρόφησε την ανθρώπινη

-Τα αδέρφια Κύριλλος και Μεθόδιος κήρυξαν το Ευαγγέλιο στη Ρωσία

5ο) α) Ποιοι λόγοι οδήγησαν το Μ.Κων/νο στην απόφαση να ιδρύσει πρωτεύουσα στην ανατολή;

β) Πότε ιδρύθηκε η Κων/πολη;

B' ΟΜΑΔΑ

1ο) Κατά ποιο τρόπο συνέβαλε, κατά τον 7ο αι. η νέα θρησκεία των Αράβων στη δημιουργία ενός αήτητου στρατού και στις τεράστιες κατακτήσεις τους;

2ο) Τι συνέπειες είχε η άλωση της Κων/πολης από τους Τούρκους; (1453)

3ο) Πολλοί ευρωπαίοι ιστορικοί δυσφήμισαν υπερβολικά το Βυζάντιο καταλογίζοντάς του βαρβαρότητα, θρησκοληψία, πολιτιστική καθυστέρηση, κοινωνική καταπίεση και αδικία.

Ποια πολιτιστικά επιτεύγματα του Βυζαντίου αναιρούν αυτούς τους ισχυρισμούς;

4ο) Με βάση την πηγή και τις ιστορικές σας γνώσεις να εξηγήσετε ποια σημασία είχε για το κράτος η διατήρηση και προστασία της τάξης των ελεύθερων αγροτών από την αρπακτική συμπεριφορά των δυνατών.
Σχολ.βιβλίο, σελ. 52

Δ16

ΟΜΑΔΑ Α'.

1. Να εξηγήσετε τους όρους: δήμοι, Επαρχικό Βιβλίο, σταυροφορίες, φεουδαρχικό συμβόλαιο.

2. Ποιοι λόγοι επέβαλαν στον Κωνσταντίνο Α' τη μεταφορά της πρωτεύουσας στην Ανατολή και γιατί επιλέχτηκε το Βυζάντιο;

3. Κωδικοποίηση του Δικαίου

Ο Ιουστινιανός επειδή βρήκε τους νόμους σκοτεινούς λόγω της ανεπίτρεπτης πληθώρας τους και σε εμφανή σύγχυση εξαιτίας των αντιφάσεων τους, τους απάλλαξε από την αταξία των απατηλών λέξεων. Παραμέρισε τις αποκλίσεις τους και τους έδωσε διαρκή ισχύ.

Προκόπιος, Κτίσματα Ι 1, έκδ. Ο. Veh, Μόναχο 1977, 18-19.

Με βάση το κείμενο και τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε:

- Τι οδήγησε τον Ιουστινιανό στην απόφαση να αναθεωρήσει και να κωδικοποιήσει το Ρωμαϊκό Δίκαιο.
- Ποια έργα προέκυψαν και ποια η σημασία του νομοθετικού του έργου.

4. Ποιες είναι οι συνέπειες της εικονομαχίας;

5. Να γράψετε δίπλα σε κάθε αριθμό της στήλης Α' το αντίστοιχο γράμμα της στήλης Β':

A'	B'
1. Διάταγμα των Μεδιολάνων	α. Αγία Σοφία
2. Κατάργηση Ολυμπιακών αγώνων	β. Αναστήλωση εικόνων
3. Στάση του Νίκα	γ. Ανεξιθρησκεία
4. Ανθέμιος και Ισιδωρος	δ. Θεοδόσιος
5. Ηράκλειος	ε. Ιππόδρομος
6. Θεοδώρα	στ. Λέων ο Φιλόσοφος
7. Σχολή Μαγναύρας	ζ. Βασίλειος Β'
8. Μάχη Σπερχειού	η. Τίμιος Σταυρός

ΟΜΑΔΑ Β':

1. Γένεση των θεμάτων και επικράτηση της ελληνικής

Όταν ήταν αυτοκράτορας ο Ηράκλειος [610-641] που καταγόταν από τη Λιβύη, η επικράτεια του Ρωμαϊκού κράτους περιορίστηκε και ακρωτηριάστηκε τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση. Τότε οι διάδοχοί του, που δεν ήξεραν πού και πώς να ασκήσουν την εξουσία τους, κατέστησαν σε μικρά τμήματα τη διοίκησή τους και τα μεγάλα στρατιωτικά σώματα και εγκατέλειψαν την προγονική τους λατινική, υιοθετώντας την ελληνική γλώσσα[...]. Γιατί(παλιότερα) ονόμαζαν τους χιλιάρχους λογγίνους και τους εκατόνταρχους κεντουρίωνες και τους τωρινούς στρατηγούς κόμητες. Αλλά και η ονομασία θέμα είναι ελληνική και όχι ρωμαϊκή και προέρχεται από τη θέση.

Κωνσταντίνος Πορφυρογέννητος, Περί θεμάτων, Έκδ. Α. Pertusi, Πόλη του Βατικανού 1952, 60.

Με βάση το κείμενο και τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε:

- Ποια ανάγκη υπαγόρευσε την καθιέρωση των θεμάτων και

β. Για ποιους λόγους ο θεματικός στρατός ήταν περισσότερο αξιόμαχος και αποτελεσματικός από το μισθοφορικό στρατό.

2. Ποια από τις τέσσερις (πρώτες) σταυροφορίες είχε τις σοβαρότερες συνέπειες για το Βυζάντιο και γιατί;

3. Ποια εμπορικά προνόμια παραχώρησε ο Αλέξιος Α' στους Βενετούς και ποιες είναι οι συνέπειες; (Να απαντήσετε λαμβάνοντας υπόψη και το κείμενο):

Από το χρυσόβουλο του έτους 1082

Επιπροσθέτως παραχωρούμε στους Βενετούς τα εργαστήρια μαζί με τους επάνω ορόφους που βρίσκονται στη συνοικία του Περάματος (σημείο επιβίβασης για τη συνοικία του Γαλατά), που εκτείνεται από την Εβραϊκή Πύλη (Τσιφούτ-Καπού) ως την Πύλη της Βίγλας (Οντούν-Καπί), όπου ζουν Βενετοί και Έλληνες Και [τους παραχωρούμε] τρεις σκάλες που καταλήγουν σ' αυτή τη περιοχή [...].

Δίνεται επίσης στους Βενετούς το δικαίωμα να κάνουν εμπόριο με κάθε λογής εμπορεύματα σ' όλα τα μέρη της Ρωμανίας, γύρω από τη μεγάλη Λαοδίκεια, την Αντιόχεια, τη Μάμιστρα, τα Άδανα, την Ταρσό, την Απάλεια, τη Στρόβιλο, τη Χίο, τον Θεολόγο (=Έφεσος), τη Φώκαια, το Δυρράχιο, την Αυλώνα, την Κορυφώ (=Κέρκυρα), τη Βονδίτσα (=Βόνιτσα), τη Μεθώνη, την Κορώνη, τη Ναυπλία (το Ναύπλιο), την Κόρινθο, τις Θήβες, την Αθήνα, τον Εύριπο (=Χαλκίδα), τη Δημητριάδα, τη Θεσσαλονίκη, τη Χρυσόπολη, το Περιθεώριον, τ' Άβυδο, τη Ραιδεστό, την Αδριανούπολη, την Άπρο, την Ηράκλεια, τη Σηλυμβρία, και την ίδια τη Μεγαλόπολη (=Κωνσταντινούπολη) και γενικά όλα τα μέρη που είναι κάτω από την εξουσία της ευσεβούς και ελεήμονος Εξοχότητάς μας, χωρίς να πληρώνουν εντελώς τίποτε για τις δραστηριότητές τους, δηλ. το κομμέρκιον και τους άλλους δασμούς που μπαίνουν στο δημόσιο ταμείο, το ξυλοκάλαμον, το λιμεν(ι)ατικόν, το πορταϊκόν, το κανίσκιον, τις ρεξαφόλλεις, το αρχοντίκιον και τους άλλους εμπορικούς δασμούς. Σε όλους αυτούς τους τόπους η αυτοκρατορική μου εξουσία τους δίνει το δικαίωμα να μη δέχονται οποιοδήποτε έλεγχο.

4.

Να αντιστοιχίσετε τα γεγονότα της στήλης Α' με τις χρονολογίες της στήλης Β':

A'	B'
Μάχη στο Κλειδί	330 μ.Χ.
Άλωση Κων/πολης από τους Οθωμ. Τούρκους	843 μ.Χ.
Εγκαίνια Κων/πολης	1453 μ.Χ.
Αναστήλωση Εικόνων	1014 μ.Χ.

Δ17

A ΟΜΑΔΑ

1. Τι ήταν τα θέματα και τι γνωρίζουμε για τους κατοίκους τους και τον τρόπο διοίκησής τους;
2. Για ποιους κυρίως λόγους ο Κωνσταντίνος ο Α μετέφερε την πρωτεύουσα στην Ανατολή;
3. Αφού μελετήσετε το παράθεμα να απαντήσετε με στοιχεία από αυτό στο ερώτημα: Πόσο επηρέασε την κήρυξη της Α' Σταυροφορίας ο Αλέξιος Κομνηνός;
4. Να διακρίνετε από τις παρακάτω φράσεις που αφορούν την περίοδο της εικονομαχίας, εκείνες που θεωρείτε σωστές από όσες θεωρείτε λανθασμένες (Σ/Λ):
  - 1)Ο Λέων ο Γ και ο γιος του είχαν επηρεαστεί από τις ανεικονικές αντιλήψεις της ιουδαϊκής και ισλαμικής θρησκείας
  - 2)Οι Ισαυροι ήθελαν να ισχυροποιήσουν τους μοναχούς και τα μοναστήρια.
  - 3)Πολλές υπερβολές και δεισιδαιμονίες είχαν εκδηλωθεί γύρω από τη λατρεία των εικόνων
  - 4)Η απομάκρυνση της εικόνας του Χριστού από την Χαλκή Πύλη της Πόλης προκάλεσε ενθουσιασμό στους πιστούς.
  - 5)Ο μεγάλος θεολόγος Ιωάννης Δαμασκηνός πήρε το μέρος των εικονομάχων.
  - 6)Η Ζ Οικουμενική Σύνοδος έκλεισε την πρώτη φάση των συγκρούσεων διευκρινίζοντας ότι στις εικόνες απονέμεται μόνο τιμητική διάκριση.
  - 7)Η αποκατάσταση των εικόνων θεωρείται νίκη της ανατολικής πνευματικής παράδοσης πάνω στη ελληνική.
  - 8)Η Εικονομαχία είχε αρνητικές επιπτώσεις στην εξωτερική πολιτική και τον πολιτισμό.
  - 9)Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως αναγκάστηκε να ζητήσει βοήθεια από τους Φράγκους ηγεμόνες.
  - 10)Κατά τη διάρκεια της Εικονομαχίας πολλά έργα τέχνης θρησκευτικού περιεχομένου καταστράφηκαν.
5. Να αντιστοιχήσετε τις λέξεις στις παρακάτω στήλες ώστε να δημιουργήσετε ζευγάρια με κάποια ιστορική νοηματική σύνδεση σχετικά με τις αιρέσεις, την αρχαία θρησκεία και την πάλη της Ορθοδοξίας εναντίον τους.

A

- 1 Αρειανισμός
- 2 Αρχαία μνημεία
- 3 Μονοφυσίτες
- 4 Χριστιανοί διανοητές
- 5 Θεοδόσιος
- 6 Αιρέσεις
- 7 Μεγάλοι Πατέρες
- 8 φανατικοί

B

- A Βιαιότητες και καταστροφές
- B Ελευσίνα μυστήρια
- Γ Ορθοδοξία
- Δ Μέγας Βασίλειος
- Ε Γυμνά αγάλματα
- ΣΤ Αρχαία ελληνική φιλοσοφία
- Z Νεστοριανισμός
- Η Αραβική κατάκτηση

B ΟΜΑΔΑ

- 1.** Αξιοποιώντας ιστορικά στοιχεία να αναφερθείτε στη σχέση του Μ. Κωνσταντίνου με την χριστιανική θρησκεία. Τι είδους σκοπούς εξυπηρετούσαν τα θρησκευτικά μέτρα που πήρε;
- 2.** Κατά τον 4ο και τον 5ο αιώνα στις μεγαλουπόλεις της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και κυρίως στην Κωνσταντινούπολη, οι αρχές συνήθιζαν να διανέμουν δωρεάν σιτάρι και να οργανώνουν θεάματα. Ποιες ιστορικές συνθήκες στην κοινωνία της εποχής οδήγησαν σ' αυτό το μέτρο, και τι εξυπηρετούσε τελικά;
- 3.** Ο Ιουστινιανός είχε θέσει ως βασικό στόχο της βασιλείας του την αποκατάσταση της Ρωμαϊκής Οικουμένης. Πέτυχε κατά τη γνώμη σας το στόχο του; Να στηρίξετε με ιστορικά στοιχεία την άποψή σας.
- 4.** Στο σχολικό βιβλίο, σχετικά με τις εξελίξεις στην οικονομία και την κοινωνία στα χρόνια της Μακεδονικής Δυναστείας διαβάζουμε για τη στάση των δυνατών: *« Όλα αυτά συνέβαλαν ώστε η αγροτική παραγωγή να παραμείνει στάσιμη και ευάλωτη στις κρίσεις που άρχισαν να εκδηλώνονται στα μέσα του 11ου αιώνα»*. Τι συνέβαινε στις οικονομικές σχέσεις στην ύπαιθρο της εποχής που οδήγησε σ' αυτό το αρνητικό αποτέλεσμα; Πως κρίνετε τη στάση των δυνατών στο πλαίσιο αυτών των σχέσεων;

Δ18

ΟΜΑΔΑ Α'

1. Να εξηγήσετε τους όρους: δήμος, θέματα, παιδομάζωμα, σταυροφορίες.

2. Ποιοι λόγοι επέβαλαν τη μεταφορά της πρωτεύουσας του Ρωμαϊκού κράτους από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη;

3. Για ποιους λόγους ο Ιουστινιανός αναθεώρησε και κωδικοποίησε το ισχύον Ρωμαϊκό δίκαιο; Ποια έργα περιελάμβανε το νομοθετικό του έργο; (απλή αναφορά).

4. Ποιες ήταν οι συνέπειες της εικονομαχίας;

5. Να ελέγξετε την ορθότητα ή όχι των παρακάτω προτάσεων σημειώνοντας Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στο αντίστοιχο τετράγωνο.

A. Το διάταγμα των Μεδιολάνων αναγνώρισε στους Χριστιανούς ελευθερία άσκησης της λατρείας τους

B. Ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος δίδαξαν το Χριστιανισμό στους Βουλγάρους.

Γ. Μετά την ήττα τους στο Κλειδί η Βουλγαρία υποτάχθηκε στο Βυζάντιο.

Δ. Η τέταρτη σταυροφορία είχε καθαρά θρησκευτικό χαρακτήρα.

ΟΜΑΔΑ Β'

1. Με βάση το παράθεμα που ακολουθεί και τις ιστορικές σας γνώσεις να γράψετε γιατί η πρώτη σταυροφορία είχε κυρίως θρησκευτικό χαρακτήρα και πως έληξε.

2. Για ποιους λόγους ο θεματικός στρατός ήταν περισσότερο αξιόμαχος από το μισθοφορικό;

3. Ποια σημασία είχε για το κράτος, στα χρόνια της Μακεδονικής δυναστείας, η διατήρηση και η προστασία της τάξης των ελεύθερων αγροτών από την αρπακτική συμπεριφορά των δυνατών;

4. Πότε έγινε η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς και ποιες ήταν οι συνέπειες της;

Δ19

ΟΜΑΔΑ Α'

1) Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις επιλέγοντας τη σωστή απάντηση:

I. Οι Χριστιανοί μπορούσαν να πιστεύουν ελεύθερα στη θρησκεία τους σύμφωνα με:

- α. το Διάταγμα των Μεδιολάνων
- β. την Α' Οικουμενική Σύνοδο
- γ. τη Στάση του Νίκα

II. Ο Χριστιανισμός αντιμετώπισε τις αιρέσεις με:

- α. Οικουμενικές Συνόδους
- β. πολεμικές επιχειρήσεις
- γ. διαπραγματεύσεις με τους εκπροσώπους τους

III. Η περίοδος της Εικονομαχίας έληξε με:

- α. την αποκατάσταση και αναστήλωση των εικόνων
- β. την εξορία των εικονομάχων
- γ. την απαγόρευση της παράστασης θείων προσώπων στις εικόνες

IV. Οι Σταυροφορίες είχαν:

- α. θρησκευτικό χαρακτήρα
- β. οικονομικό χαρακτήρα
- γ. στην αρχή θρησκευτικό και βαθμιαία οικονομικό χαρακτήρα

2) Σημειώστε ποιες από τις παρακάτω προτάσεις που αφορούν σε βυζαντινούς αυτοκράτορες είναι σωστές και ποιες λάθος:

- α. Ο Κωνσταντίνος αποφάσισε τη μεταφορά της βυζαντινής πρωτεύουσας από τη Ρώμη στη Κωνσταντινούπολη μόνο για οικονομικούς λόγους.
- β. Σκοπός του Ιουστινιανού ήταν να ξανακερδίσει η βυζαντινή αυτοκρατορία εδάφη στη Δύση και να φτάσει τα σύνορα της ρωμαϊκής.
- γ. Ένα από τα σημαντικότερα έργα της δυναστείας του Ηράκλειου ήταν η ίδρυση του θεματικού στρατού.
- δ. Ο Μιχαήλ Γ' σε συνεργασία με τον πατριάρχη Φώτιο ανέθεσαν τον εκχριστιανισμό των Σλάβων στον Κύριλλο και τον Μεθόδιο.

3) Τι ήταν και πώς λειτουργούσε ο θεματικός στρατός;

4) Τι ήταν η καρολίδεια γραφή;

5) Τι γνωρίζετε για την αιχμαλωσία της Αβινιόν;

ΟΜΑΔΑ Β'

1) Κατά τη γνώμη σας είναι προτιμότερο ένα κράτος να διαθέτει εθνικό στρατό ή να χρησιμοποιεί μισθοφόρους και γιατί;

2) Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι το Βυζάντιο ακολούθησε την πολιτική του εκχριστιανισμού των γειτονικών του λαών;

3) Για ποιο λόγο καθιερώθηκε η Ειρήνη και η Ανακωχή του Θεού;

4) Γιατί καθιερώθηκε η τελετή περιβολής; (Να απαντήσετε λαμβάνοντας υπόψη σας το ακόλουθο κείμενο)

Η τελετή της περιβολής

Στα μέσα Απριλίου, μια Πέμπτη (του έτους 1127) δόθηκε όρκος υποταγής στον κόμη της Φλάνδρας, ως έκφραση σεβασμού και πίστης, με την τάξη που θα ιστορήσουμε στη συνέχεια. Πρώτα έκαναν όρκο έτσι: ο κόμης ρωτούσε τον μέλλοντα υποτελή αν θέλει ανεπιφύλακτα να γίνει ακόλουθός του και εκείνος απαντούσε «θέλω». Ύστερα αδελφώνονταν μ' έναν ασπασμό, ενώ ο υποτελής είχε βάλει τα χέρια του στα χέρια του κόμη. Σ' ένα δεύτερο στάδιο ο υποτελής έταζε αφοσίωση στον τελετάρχη του κόμη μ' αυτά τα λόγια: «Ορκίζομαι στην πίστη μου ότι από αυτή τη στιγμή θα είμαι πιστός στον κόμη Γουλιέλμο και θα κρατήσω τον όρκο μου σε κάθε περίπτωση, με καλή πίστη και χωρίς δόλο». Σ' ένα τρίτο στάδιο ο υποτελής ορκιζόταν το ίδιο στα ιερά λείψανα των αγίων. Μετά το πέρας αυτό της τελετής ο κόμης με τη ράβδο, που κρατούσε στα χέρια του, έκανε τη βεβαίωση της περιβολής του αξιώματος σε όλους εκείνους που έταξαν σ' αυτόν πίστη και σεβασμό και πήραν όρκο, με τον τρόπο που ιστορήσαμε.

Δ20

Ομάδα Α

- 1.** Για ποιούς λόγους ο Μέγας Κωνσταντίνος αποφάσισε να ιδρύσει την Κωνσταντινούπολη;
- 2.** Ποιά μέτρα πήραν οι Μακεδόνες αυτοκράτορες για να περιορίσουν τη δύναμη των <<Δυνατών>>;
- 3.** Ποιο ήταν το αποτέλεσμα της τέταρτης σταυροφορίας και ποια ελληνικά κράτη διαμορφώθηκαν στη συνέχεια;
- 4.** Ποιες τάξεις διακρίνονται στη φεουδαρχική κοινωνία της Δυτικής Ευρώπης και ποια ήταν τα χαρακτηριστικά τους;
- 5.** Ποια ήταν τα κίνητρα των Ανακαλύψεων του 15ου αιώνα και ποιοί παράγοντες ευνόησαν;

Ομάδα Β

- 1.** Ποιες ανάγκες νομίζετε ότι επέβαλαν τη δημιουργία των θεμάτων από τους διαδόχους του Ηρακλείου και ποιά ήταν τα χαρακτηριστικά του θεματικού στρατού ;
- 2.** Ποιοι παράγοντες θεωρείτε ότι επηρέασαν τους Ισαύρους για να εισηγηθούν την Εικονομαχία;
- 3.** Να αξιολογήσετε τις συνέπειες που προκάλεσε σε Βυζαντινούς και Οθωμανούς η Άλωση της Κωνσταντινούπολης στις 29 Μαΐου 1453.
- 4.** Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα δύο κείμενα, να απαντήσετε στα ερωτήματα: α) Ποια ήταν τα προσόντα που έπρεπε να είχαν οι κοινοτικοί άρχοντες; β) Ποιές ήταν οι βασικές αρμοδιότητες των κοινοτικών αρχόντων;

Κείμενο 1 : Πρακτικό εκλογής κοινοτικών αρχόντων (1.4.1667)

Επειδή και ο πολλά έκλαμπρος αφέντης Πιέρος Σκούταρης, επίτροπος και κριτής τούτης της κοινότητος της νήσου Μυκόνου, ψηφισμένος και βαλμένος από τους 1665 Ιουνίου 5 στο άνωθεν αξίωμα, ο οποίος εδούλεψε εντίμως και θεαρέστως κατά το πρόπον και αρμόδια [...] και επειδή το νησί μας χρειάζεται άρχοντες διαλεκτούς, τίμιους και άξιους να κυβερνούν και να επιτηρούν τα πάντα προς ωφέλεια και διόρθωση. διά τούτο λοιπόν, αφού συγκεντρωθήκαμε όλοι μαζί στο ναό της Υπεράγνου Θεοτόκου οι αιδεσιμότατοι ιερείς και οι εντιμότατοι άρχοντες και όλο το ποίμνιο [...] και μην ευρίσκοντας άλλον αξιότερον εις τους καιρούς τούτους, επανεκλέγουμε τον άνωθεν αφέντη Σκούταρη [...] (με ελαφρά γλωσσική προσαρμογή)

Εκλογή κοινοτικών αρχόντων στη Μύκονο, στο:

Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, ό. π..308

Κείμενο 2: Κοινότητα και κατανομή των φόρων

Η οθωμανική διοίκηση δεν καθόριζε (με εξαίρεση τον κεφαλικό φόρο και τη δεκάτη επί της παραγωγής) το ποσό που θα καταβάλει ως φόρο ο κάθε υπόχρεος, αλλά τη συνολική φορολογική επιβάρυνση κάθε περιοχής. Στη συνέχεια το ποσό του φόρου μοιραζόταν μεταξύ των κοινοτήτων με τη συνεργασία των κοινοτικών αρχόντων, οι οποίοι το επιμέριζαν στα μέλη της κοινότητάς τους

Δ21

Α' ΟΜΑΔΑ

1. Ποιοι ήταν οι λόγοι μεταφοράς της πρωτεύουσας του Βυζαντίου από τη Δύση στην Ανατολή;
  2. Ποιες ήταν οι συνέπειες από την άλωση της Κωνσταντινούπολης;
  3. Ποια προνόμια παραχωρήθηκαν στους Βενετούς από τον Αλέξιο Α' προκειμένου να εξασφαλίσει τη στρατιωτική τους βοήθεια;
  4. «πένητες», «Πρόνοια», «Ιερά εξέταση», «Αναγέννηση», «οικουμενικός άνθρωπος»: Να δώσετε ένα σύντομο ορισμό για κάθε μια από τις παραπάνω έννοιες.
  5. Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α' με τα στοιχεία της στήλης Β' ώστε να συνδυαστούν τα γεγονότα με τους πρωταγωνιστές τους. (ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει)
A'	B'
1. Ιουστινιανός	α. Κακώσεις
2. Ηράκλειος	β. Μάχη στο Κλειδί
3. Νικηφόρος Α'	γ. ανάκτηση δυτικής Μ. Ασίας
4. Φώτιος	δ. Μάχη στη Νινευί
5. Αλέξιος Α'	ε. διάσωση αρχαίας ελληνικής κληρονομιάς
6. Βασίλειος Β'	στ. Στάση του Νίκα
	ζ. Κατασκευή Αγίας Σοφίας.

ΟΜΑΔΑ Β'

1. Να αξιολογήσετε τις συνέπειες της Εικονομαχίας στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και πολιτισμού.
2. Στα χρόνια του Κωνσταντίνου Θ' έγιναν προσπάθειες διαπραγμάτευσης για το ζήτημα της κυριαρχίας επί της χριστιανικής οικουμένης. Ποιοι ήταν οι διαπραγματευτές και που οδήγησε η στάση τους;
3. Ποια ήταν η σημασία της νομοθετικής μεταρρύθμισης των Μακεδόνων (τι πέτυχαν με τους νόμους τους); Με ποιο νόμο προστατεύονταν οι ελεύθεροι γεωργοί από τους δυνατούς;
4. Να συσχετίσετε τις συνέπειες από τη μάχη στο Ματζικέρτ και τη μάχη στο Μυριοκέφαλο. Πώς αυτές οι μάχες επηρέασαν την κυριαρχία του Βυζαντίου στην Ανατολή;

Δ22

ΟΜΑΔΑ Α'

1. Ποιοι λόγοι υπαγόρευσαν την απόφαση της μεταφοράς της πρωτεύουσας από τη Ρώμη στο Βυζάντιο;
2. Τι γνωρίζετε για τα θέματα ;
3. Ποιες οι συνέπειες της εικονομαχίας στην εξωτερική πολιτική;
4. Τα κίνητρα των ανακαλύψεων.
5. Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων: ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

ΟΜΑΔΑ Β'

- 1α) Ποια έργα περιελάμβανε το νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού;
β) Με βάση την πηγή που ακολουθεί να αναφέρετε τους λόγους για τους οποίους ο Ιουστινιανός κωδικοποίησε το Δίκαιο. (πηγή σχολικό βιβλίο σελ. 16 τίτλος ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ)
- 2α) Να αναφερθείτε στο έργο του Φωτίου.
β) Πώς περιγράφεται η προσωπικότητα του Φωτίου στο παράθεμα που ακολουθεί;
(πηγή σχολικό βιβλίο σελίδα 36 Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΩΤΙΟΥ)
3. Η ήττα των Βυζαντινών στο Μυριοκέφαλο της Φρυγίας (1176) συμπλήρωσε την ήττα στο Ματζικέρτ.
Να σχολιάσετε την άποψη αυτή με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις.
4. α) Ποιες υπήρξαν οι επιπτώσεις των ανακαλύψεων για τους λαούς των νέων χωρών;
β) Πώς εξηγείται στο κείμενο που ακολουθεί η απώλεια μεγάλου αριθμού ιθαγενών;
(πηγή σχολικό βιβλίο σελίδα 111 Ο ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΩΝ ΙΝΔΙΑΝΩΝ ΚΑΙ Η ΑΠΑΝΘΡΩΠΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΚΤΗΤΩΝ.)

Δ23

ΟΜΑΔΑ Α.

1. Να εξηγήσετε τους όρους: Εγίρα, Ακρίτες, Εικονομαχία, Θέματα.
  2. Γιατί ο Κων/νος ο Μέγας επέλεξε να μεταφέρει τη νέα πρωτεύουσα του κράτους στην Ανατολή και στη θέση του αρχαίου Βυζαντίου;
  3. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν τη διαμόρφωση των Σταυροφοριών και ποιος ήταν ο χαρακτήρας τους;
  4. Ποιο ήταν το Νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού, ποιο το περιεχόμενο του κάθε έργου και ποια η σημασία του;
  5. Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της Α' στήλης με αυτά της Β'.
A'	B'
1. Εγκαίνια Κων/πολης	α. Ηράκλειος
2. Μυριόβιβλος	β. Θεοδόσιος
3. Άλωση της Πόλης από τους Τούρκους	γ. Γενίτσαροι
4. Τίμιος Σταυρός	δ. 29 Μαΐου 1453
5. Απαγόρευση Ολυμπιακών Αγώνων	στ. Φώτιος
6. Αναστήλωση των εικόνων	ζ. 11 Μαΐου 330
7. Παιδομάζωμα	η. Σύνοδος 843
8. Σύνοδος Φερράρας-Φλωρεντίας	

ΟΜΑΔΑ Β.

1. Κείμενο: «Οφέλη από την ύπαρξη των μικροκαλλιεργητών» (Νεαρά του 934) [σελ. 51 του σχολικού βιβλίου).
Με βάση τις γνώσεις σας και αξιοποιώντας τις πληροφορίες του κειμένου να απαντήσετε στην ερώτηση: ποια σημασία είχε για το Βυζαντινό κράτος η διατήρηση και προστασία της τάξης των ελεύθερων αγροτών από την αρπακτική συμπεριφορά των δυνατών;
2. Κείμενο: «Επιστολή του Μιχαήλ Κηρουλαρίου για τις διαφορές με τους Λατίνους» (σελ. 58 του σχολικού βιβλίου)
Με βάση τις γνώσεις σας και αξιοποιώντας τις πληροφορίες του κειμένου να απαντήσετε στην ερώτηση:
ποιες είναι οι διαφορές, λειτουργικές και δογματικές των δύο εκκλησιών;
3. Ποιες ήταν οι συνέπειες για το Βυζάντιο από την παραχώρηση εμπορικών προνομίων στους Βενετούς;
4. Να αναφέρετε τέσσερις(4) τομείς στους οποίους εντοπίζεται η προσφορά του Βυζαντίου στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πολιτισμό.

Δ24**A' ΟΜΑΔΑ:**

1. Να αντιστοιχίσεις τις Συνόδους στη στήλη Α' με όσα αναφέρονται στη στήλη Β':

A	B
1) Α' Οικουμενική Σύνοδος Νίκαια Βιθυνίας (325)	α) Μονοφυσιστισμός
2) Γ' Οικουμενική Σύνοδος Εφέσου (431)	β) Αρειανισμός
3) Δ' Οικουμενική Σύνοδος Χαλκηδόνας (451)	γ) Υποταγή της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη Ρωμαϊκή Εκκλησία.
4) Σύνοδος Φερράρας-Φλωρεντίας (1438-1439)	δ) Νεστοριανισμός

2. Πόσα χρόνια συμπληρώθηκαν χθες από την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους, πόσες ημέρες διήρκησε η πολιορκία, ποιος βυζαντινός αυτοκράτορας την υπερασπίστηκε και ποιος τούρκος Σουλτάνος την κατέκτησε;

3. Να σημειώσεις ποια από τα παρακάτω είναι σωστά (Σ) και ποια είναι λάθος (Λ):

- α) Το Χριστόγραμμα αποτυπώθηκε στα νομίσματα που καθιερώθηκαν από το Μ. Κωνσταντίνο.
- β) Ο βυζαντινός στρατός νίκησε τους Σελτζούκους Τούρκους στο Μυριοκέφαλο της Φρυγίας (1176).
- γ) Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους το Κίεβο ονομάστηκε Τρίτη Ρώμη.
- δ) Ο Μεθόδιος και ο Κωνσταντίνος – Κύριλλος δημιούργησαν το σλαβικό αλφάβητο και οργάνωσαν τη σλαβική Εκκλησία.
- ε) Η βυζαντινή αυτοκρατορία διέσωσε τον ευρωπαϊκό πολιτισμό από την απειλή των αραβικών κατακτήσεων.

4. Να συμπληρώσεις τα κενά στα παρακάτω όπως σου ζητείται μέσα στην παρένθεση:

- α) Οι Νεαρές δηλαδή οι νέοι νόμοι στα χρόνια του Ιουστινιανού γράφτηκαν στην ..... γλώσσα. (1 λέξη).
- β) Ο Ηράκλειος είναι ο πρώτος αυτοκράτορας που παύει να φέρει το ρωμαϊκό τίτλο του αυτοκράτορα και ονομάζεται .....(4 λέξεις).
- γ) Οι βυζαντινοί ιστορικοί επιδόθηκαν στην .....(1 λέξη) και στην.....(1 λέξη).
- δ) Τα θέματα είχαν το δικό τους στρατό που αποτελούνταν από .....(2 λέξεις) και ονομάζονταν .....(1 λέξη) στρατός.

5. Με βάση το φωτογραφικό υλικό από τη σελ. 18 του σχολικού βιβλίου να γράψεις ποιος είναι ο αρχιτεκτονικός ρυθμός της Αγίας Σοφίας και τι αποτελεί για τον Ελληνισμό.

Β' ΟΜΑΔΑ.

- 1.** Για ποιους λόγους ο Μ. Κωνσταντίνος αποφάσισε να ιδρύσει την Κωνσταντινούπολη ως νέο διοικητικό κέντρο της αυτοκρατορίας του στη θέση του αρχαίου Βυζαντίου;
- 2.** Ποιες ήταν οι συνέπειες της Εικονομαχίας;
- 3.** Οι αυτοκράτορες της δυναστείας των Μακεδόνων, για να κάνουν Περισσότερο εύρυθμη τη λειτουργία της διοίκησης και να λύσουν τα επείγοντα κοινωνικά προβλήματα φρόντισαν να αναθεωρήσουν τη νομοθεσία των Ισαύρων.
Να αναφέρεις δύο έργα από το νομοθετικό τους έργο και να παρουσιάσεις το περιεχόμενό τους.
- 4.** Ποιος ήταν ο σκοπός των σταυροφοριών, ποιοι παράγοντες οδήγησαν σ' αυτές και ποιος είναι ο χαρακτήρας της Δ' Σταυροφορίας;

Δ25

ΟΜΑΔΑ Α΄

1. Να εξηγήσετε τους ιστορικούς όρους: αιρέσεις, σκλαβηνίες, σταυροφορίες, φέουδο.
2. Για ποιους λόγους το Βυζάντιο ήταν κατάλληλο για πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας;
3. Ποιοι παράγοντες ευνόησαν την ταχύτατη εξάπλωση των Αράβων σε βάρος της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και ποιες ήταν οι συνέπειες αυτής της εξάπλωσης;
4. Τι γνωρίζετε για την α΄ φάση της εικονομαχίας;(Ποιοι αυτοκράτορες ήταν πρωταγωνιστές, ποιες ενέργειες κατά των εικονοφίλων έγιναν και με ποια Σύνοδο τερματίστηκε;)
5. Να αντιστοιχήσετε τα γεγονότα της Α΄ στήλης με τις χρονολογίες της Β΄ στήλης:

A΄	B΄
Οριστική αναστήλωση εικόνων	313
Άλωση Κων/πολης από Οθωμανούς	330
Μάχη στο Κλειδί	622
Εγκαίνια Κων/πολης	800
Άλωση Κων/πολης από Σταυροφόρους	843
Στέψη Καρλομάγνου	1014
Διάταγμα Μεδιολάνων	1204
Έτος Εγίρας	1453

ΟΜΑΔΑ Β΄

1. Σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρεται η παρακάτω πηγή και ποιες πληροφορίες δίνει; Να συμπληρώσετε τις πληροφορίες της πηγής με τις ιστορικές σας γνώσεις.
Ιστορική Πηγή : Τσακτσίρα, Ορφανουδάκη, Θεοχάρη ,Ιστορία Ρωμαϊκή και Βυζαντινή Β Γυμνασίου , Κείμενο 4 «Στάση του Νίκα»
2. Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν στη νίκη του αυτοκράτορα Ηρακλείου εναντίον των Περσών;
3. Να συγκρίνετε την οργάνωση του βυζαντινού στρατού από τους διαδόχους του αυτοκράτορα Ηρακλείου και από τους αυτοκράτορες της Δυναστείας των Κομνηνών. Ποιες διαφορές εντοπίζετε;
4. Ποια σημασία είχε για το κράτος η διατήρηση και προστασία της τάξης των ελεύθερων αγροτών από την αρπακτική συμπεριφορά των δυνατών; Να απαντήσετε λαμβάνοντας υπόψη σας τις πληροφορίες που σας δίνει η παρακάτω πηγή και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις.